

GREENPEACE

SAYI #191

KÜRESEL
PLASTİK
ANLAŞMASI

İçindekiler

5 maddede Küresel Plastik Anlaşması

Plastik kirliliğinin çevremize, sağlığımıza ve gezegene verdiği zararlara dur demek için hemen harekete geçmemiz gerek. Bu da plastik musluğunu kısmamız demek. Bu amaçla küresel çapta hukukten bağlayıcı bir anlaşmaya ihtiyaç var: Küresel Plastik Anlaşması!

Kritik an: COP28 ve iklimin geleceği

Dünya liderleri, tarihi bir sorumlulukla karşı karşıya. Hükümetlerin bilime kulak vererek taahhütlerini yenilemeleri, taahhütlerine sadık kalmaları ve fosil yakıt endüstrisinin kısılcısından çıkarak vatandaşlarını korumaları gerekiyor. COP28 toplantısı yaklaşıyor ve şu an dünya liderleri için acil eylem zamanı.

Net sıfıra doğru

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), 26 Eylül Salı günü "Net Sıfır Yol Haritası" raporunu yayımladı: 1,5°C Hedefine Ulaşmak İçin Küresel Bir Yol Haritası... Bu, IEA'nın 2021'de yayımladığı "2050'de Net Sıfır" senaryosunun 2023 güncellemesi.

GREENPEACE BÜLTEN

Yerel Süreli Yayın

İmtiyaz Sahibi

Greenpeace Akdeniz
Basım ve Tanıtım
Hizmetleri Ltd. Şti. adına
Orli Toledo

Genel Yayın Merkezi

19 Mayıs Mah. 19 Mayıs Cad.
Golden Plaza, No: 3/16 Ofis
No: ORJ/149, 34363
Şişli - İstanbul
Tel: +90 212 935 30 33
Faks: +90 212 292 76 22

Genel Yayın Yönetmeni

Orli Toledo

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Sevil Turan Ceylan

Editör

Taci Yalçın

Baskı

Printworld Ambalaj Etiket
San. Tic. A.Ş.

Grafik Tasarım ve Uygulama

F₂O Reklam ve Tanıtım

Dağıtım

PTT

Kapak fotoğrafı

© GREENPEACE TÜRKİYE

GREENPEACE

© Songwut Julianan / Greenpeace

PLASTİK ÇAĞI SONA ERMELİ!

Dünyamız kullan-at plastikler tarafından istila ediliyor. Çöplerde biriken, günlük hayatta sokakta görmeye alıştığımız plastikler her yerde. Orman, deniz kıyısı gibi uca doğa alanlarında bile sıkça karşımıza çıkıyor. Öyle ki yediğimiz yiyeceklerde, soluduğumuz havada, içtiğimiz suda ve hatta kanımızda bile plastiğe rastlandı.

Üretiminden imhasına kadar geçen yaşam döngüsünde yarattığı tahribatla plastik, iklim krizini de körüklüyor. Küresel ısınmayı 1,5 derecenin altında tutabilmek plastik kirliliği ile mücadele etmeden mümkün değil. Bu mücadelede de bazı radikal kararlar almayı ve bunları küresel düzeyde uygulamaya koymayı gerektiriyor. Bunun yolu da Küresel Plastik Anlaşması'ndan geçiyor.

İklimin geleceği ise bu yıl Aralık ayının ilk haftası Dubai'de gerçekleştirilecek COP28 BM İklim Zirvesi'nde belirleniyor. Neredeyse son 30 yıldır yılda 2 hafta dünya liderleri, bilim insanları, çevre aktivistleri ve endüstri temsilcileri, küresel iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilirlik hedefleri için bir araya geliyor.

Tüm bu gelişmeleri etkileme potansiyeli yüksek olan bir diğer konu ise Uluslararası Enerji Ajansı (IEA)'nın Net Sıfır Emisyon Yol Haritası 2023 raporu. Yeni yayımlanan bu raporun çıktılarını ve yorumlarını da bu sayımızda bulabilirsiniz.

Bizimle birlikte yürüdüğünüz için çok teşekkür ederiz. Berabersek güçlüyüz.

Greenpeace Dergi'ye abone olarak dünyamızı koruma mücadelesine sizin de katkıda bulunmanızı çok isteriz.
greenpeace-destek.org

5 MADDEDE

KÜRESEL PLASTİK

ANLAŞMASI

Gözde Sevinç, Greenpeace Akdeniz Biyoçeşitlilik Projeleri Sorumlusu

1. Küresel Plastik Anlaşması nedir?

Fosil yakıtlardan, petrol ve gazdan üretilen plastikler insan sağlığına zararlıdır, sosyal adaletsizliği artırır, çevreyi tahrip eder ve biyolojik çeşitliliği yok eder.

Plastik kirliliğinin çevremize, sağlığınıza ve gezegene verdiği zararlara dur demek için hemen harekete geçmemiz gerek. Bu amaçla küresel çapta hukuken bağlayıcı bir anlaşmaya ihtiyaç var: Küresel Plastik Anlaşması!

Mart 2022’de UNEA (Birleşmiş Milletler Çevre Komitesi) 5.2 toplantısı sonucunda çıkan kararla, plastik kirliliğinin tüm yaşam döngüsünü ele alan yasal olarak bağlayıcı Küresel Plastik Anlaşması için Hükümetlerarası Uluslararası Müzakereler (INC) süreci başladı.

Müzakerelerin ilki (INC1), Kasım 2022’de Uruguay’da gerçekleşti. İlk toplantıdan tatmin edici kararlar çıkmasa da fosil yakıt ve petrokimya endüstrilerinin doğrudan ve dolaylı lobilerine rağmen, INC1’de kullanılan dilin büyük bir kısmı plastik kirliliğine ilişkin bir söylem değişikliğini yansıtıyordu. Müzakerelere katılan birçok hükümet delegasyonu insan sağlığı risklerine, plastik kirliliğinin tüm yaşam döngüsü boyunca ele alınmasına, kayıt dışı atık sektörünün rolüne ve kirlitenlerin ödeme yapması gerektiğine atıfta bulundu.

INC2 geçtiğimiz Mayıs’ta Paris’te gerçekleşti. Petrol ve plastik üreticisi devletlerden (Suudi Arabistan, ABD, Hindistan, Çin) oluşan anlaşma karşıtı bir koalisyon, müzakere sürecinin gücünü prosedürlerle zayıflatmaya

çalışsa da anlaşmanın özüne ilişkin tartışmalar plastik üretimini ve kullanımını azaltmaya yönelik tedbirler düzeyinde tartışıldı.

Pek çok ülke plastik üretiminin azaltılması ve yeniden kullanım tedbirlerinin alınması çağrısında bulunurken, diğerleri yeniden kullanım ekonomisine geçişte adil bir geçişin gerekliliğini ve bu sürece yerel bilginin de dahil edilmesinin önemini kabul etti. Bunlarla birlikte bir sonraki müzakerelerden önce anlaşmanın ilk taslağının hazırlanması kararı olumlu gelişmelerdi.

2. Küresel Plastik Anlaşması neden önemli?

Plastiğin üretilmesi için petrol ve gazı toprağın altından çıkarmakla başlayan, kullanılıp atıldığı ve imha edildiği ana kadar olan tüm yaşam döngüsü geçim kaynaklarına ve iklime zarar veriyor. Gerçek şu ki, plastiğin %99’u fosil yakıtlardan üretiliyor.

Küresel ısınmayı 1,5 derecenin altında tutabilmek plastik kirliliği ile mücadele etmeden mümkün değil. Bu mücadelede de bazı radikal kararlar almayı ve bunları küresel düzeyde uygulamaya koymayı gerektiriyor. Tüm bunlar, uluslararası hükümetler düzeyinde bir mücadele, karar alıp uzlaşma ve uygulama demek. Aksi halde ulusal ve bölgesel çabalar gezegenimizi korumaya yetmeyecek.

Bu amaçla küresel çapta hukuken bağlayıcı bir anlaşmaya ihtiyaç var. Küresel Plastik Anlaşması da amacına ulaşacak düzeyde radikal hedeflerle ve tüm hükümetler için bağlayıcı olursa tam bu işlevi görecektir bir anlaşma. Bu yanı sıra da kaçırılmaz bir fırsat!

3. Ne aşamada?

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), 13-19 Kasım 2023 tarihleri arasında Kenya'nın Nairobi kentinde yapılacak üçüncü INC toplantısında müzakere edilecek olan Küresel Plastik Anlaşması'nın Sıfır Taslağı'nı¹ yayımladı. Taslak, plastik üretimini ve kullanımını azaltmak için gerekli hükümleri içerse de plastikle mücadele edebilmek için hükümetlerin daha iddialı bir anlaşma için müzakere etmeleri şart.

Küresel Plastik Anlaşması'nın Sıfır Taslağı, bazı gerekli hükümleri içeriyor ancak hükümetlerin çok daha ileri gitmesine ve zehirli plastik musluğunu kapatan iddialı bir anlaşmayı müzakere etmelerine ihtiyacımız var. Küresel Plastik Anlaşması, iklimimizi 1,5°C'nin altında tutmamızı sağlamak ve sağlığımızı, haklarımızı, toplumlarımızı ve gezegenimizi korumak için plastik üretimini 2040 yılına kadar en az %75 oranında azaltmalı.

4. Nasıl olmalı?

Plastik kirliliğinin yarattığı tahribata son vermek için Küresel Plastik Anlaşması'na ihtiyaç var.

Güçlü bir plastik anlaşması için:

1. Plastik üretimi ve kullanımı kısıtlanmalı,
2. Plastik üretiminde kullanılan petrol ve gazın toprak altında kalması sağlanmalı,
3. Tek kullanımlık plastikler yasaklanmalı; yeniden doldurulabilir ve yeniden kullanılabilir seçeneklere odaklanılmalı,
4. Çevreyi kirleten şirketler sorumlu tutulmalı,

5. Plastik üretiminde, kullanımında, ithalatı ve ihracatında tam şeffaflık talep edilmeli,

6. Plastik krizini körükleyen zengin ülkelerin bu krizden çıkışta yoksul ülkeleri desteklemesi sağlanmalı,

7. Atık toplama dahil, etkilenecek işçiler için adil bir geçiş garanti altına alınmalı.

5. Sıradaki adım ne?

Bugüne kadar gerçekleşen Hükümetlerarası Uluslararası Müzakereler sayesinde önümüzdeki büyük mücadelelerin bir önizlemesini görmüş olduk. Plastik geleceği ayrılmaz bir şekilde fosil yakıtların geleceğine bağlı ve endüstri bunun tamamen farkında. Bu amaçla fosil yakıt endüstrisi, kendi çıkarlarını gözetmek için önceki müzakereleri lobicileri ile doldurdu. Bu yüzden INC3 kritik bir dönemeç. Hükümetlerin INC3'te Sıfır Taslağı kabul etmeleri ve daha fazla gecikmeden madde müzakerelerine başlamaları gerekiyor. Kontrolsüz plastik üretimine ve kullanımına son verecek ve nihayet plastik çağını sona erdirecek güçlü ve iddialı bir Küresel Plastik Anlaşması'na acilen ihtiyacımız var.

Etkili bir Küresel Plastik Anlaşması tükettiğimiz gıdalarda, soluduğumuz havada, doğada tek kullanımlık plastiklerden arınmış bir gelecek anlamına gelir ve gelecek nesiller için daha güvenli bir çevre sağlar.

INC3'te fosil yakıt endüstrisi ve petrol üreticisi devletlerin anlaşmayı zayıflatmasını önlemek ve göstermelik taahhütler vermek isteyen hükümetlere/ülke temsilcilerine rağmen güçlü bir anlaşma çıkarmak lazım. Bunun yolu da güçlü bir plastik anlaşmasını savunmaktan geçiyor. Greenpeace, Plastiksiz Gelecek için mücadele ediyor!

© Made Nagi / Greenpeace

Güçlü bir Küresel Plastik Anlaşması talep ediyoruz. Çünkü güçlü bir plastik anlaşması hem bizler hem de gelecek nesiller için daha temiz, daha güvenli bir gezegen demek. Siz de kampanyamıza destek verin, plastiksiz geleceği birlikte inşa edelim!

¹ <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/43239/ZERODRAFT.pdf>

KRİTİK AN: COP28 VE İKLİMİN GELECEĞİ

Dünya liderleri, tarihi bir sorumlulukla karşı karşıya. Hükümetlerin bilime kulak vererek taahhütlerini yenilemeleri, taahhütlerine sadık kalmaları ve fosil yakıt endüstrisinin kiskacından çıkarak vatandaşlarını korumaları gerekiyor. COP28 toplantısı yaklaşıyor ve şu an dünya liderleri için acil eylem zamanı.

Küresel ısınma, çağımızın en büyük tehditlerinden biri olarak karşımızda duruyor. Son yıllarda dünya, tarihi sıcaklık rekorlarına tanıklık etti ve bu durum artık tesadüfi değil. İklim krizi, her geçen gün daha fazla tahribat ve kayba yol açıyor; felaket boyutundaki fırtınalar, ani seller ve yıkıcı orman yangınları gibi afetlerin ardı arkası kesilmiyor. Ekonomik kaynakları sınırlı olan topluluklar, krizin olumsuz etkileriyle başa çıkmak için yetersiz kaynaklara sahip olduklarından daha savunmasız bir konumdalar. Bu sebeple iklim krizi, ekonomik ve sosyal açıdan daha savunmasız olan toplulukları maalesef daha fazla etkiliyor.

Kontrolsüzce şiddetlenen iklim krizi yeni, gündelik ve ölümcül krizlere gebe. Su kaynaklarımız kuruyor ve gıdaya erişim her geçen gün daha da zorlaşıyor. Dünya çapında ölümcül sıcaklık ve nem koşullarının neden olduğu yaşanmaz bölgeler oluşuyor ve hava kalitesi, özellikle büyüyen orman yangınları sebebiyle solunamaz düzeylere ulaşıyor. İklim krizi nedeniyle yaklaşık on yıl içinde, 130 milyon ek insan yoksulluk sarmalına sürüklenebilir. 2050 yılında, kendi ülkeleri içinde zorla göç etmek zorunda kalan 200 milyonun üzerinde insan olabilir, bu da aileleri ve toplulukları yerinden edebilir.

Gezegeneğimizin geleceği tehlikede, dünyanın sıcaklığı bu yüzyılın sonuna kadar 2.7°C artış gösterme yolunda. Paris Anlaşması, sıcaklık artışını 1.5°C ile sınırlamanın zorunlu olduğunu vurguluyor. Bu hedefe ulaşmak için küresel emisyonların 2030'a kadar neredeyse yarı yarıya azaltılması gerekiyor. Hükümetler, taahhüt edilen kolektif eylemlerin ihtiyacımız olan sınırlamaları sağlamaktan çok uzak olduğunu sürekli olarak kabul etme-

lerine rağmen, hala gerekeni yapmıyorlar. Eylemsizlik, sorunları daha da büyütüyor ve daha fazla tahribata yol açıyor. Dünya liderleri, tarihi bir sorumlulukla karşı karşıya. Hükümetlerin bilime kulak vererek taahhütlerini yenilemeleri, taahhütlerine sadık kalmaları ve fosil yakıt endüstrisinin kiskacından çıkarak vatandaşlarını korumaları gerekiyor. COP28 (cop28.com) toplantısı yaklaşıyor ve şu an dünya liderleri için acil eylem zamanı.

Neredeyse son 30 yıldır, yılda 2 hafta dünya liderleri, bilim insanları, çevre aktivistleri ve endüstri temsilcileri, küresel iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilirlik hedefleri için bir araya geliyor. Geçen yılki Küresel İklim Zirvesi ya da COP27 (tam adıyla Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 27. Taraflar Konferansı), Mısır'ın Şarm El-Şeyh kentinde gerçekleşti. COP27, küresel ve ulusal iklim değişikliği gündemlerinin masaya yatırıldığı, bu gündemlere ilişkin eylem planlarının ve ilgili mekanizmaların tartışıldığı bir zirve oldu. Şimdi ise gözlerimiz bu yılki toplantıya, yani COP28'e çevrili. Pekî, 30 Kasım - 12 Aralık 2023 tarihleri arasında Birleşik Arap Emirlikleri'nin en kalabalık şehri Dubai'de gerçekleştirilecek olan COP28 Konferansı'nda dünya liderlerinden neler bekleniyor?

Şüphesiz ki, son dönemin en zorlu COP toplantılarından biri olması beklenen COP28, iklim değişikliği konusunun ötesinde, politik ve ekonomik düzenle ilgili önemli meselelere odaklanan bir zirve olacak. Geçen yıl Şarm El-Şeyh'te düzenlenen COP27'de çeşitli hayati kararlar alınmıştı. Bu nedenle, COP28'den beklenenlere geçmeden önce, geçen yılın sonuçlarını üç madde ile özetleyelim.

© Dean Sewell / Oculi/Agence VU / Greenpeace

COP27: İklim Değişikliği Mücadelesi Yolunda Atılan Adımlar ve Alınamayan Kararlar

Geçtiğimiz yıl COP27 kapsamında dünya liderleri, Şarm El-Şeyh'te bir araya gelerek iklim değişikliğiyle mücadele için atılması gereken adımları görüştüler. Ne var ki, COP27 sonuçları, iklim krizi ile mücadele ve iklim adaleti hususunda bazı önemli başarılarla imza atarken, aynı zamanda çok hayati bazı hedeflere ulaşmada yetersiz kaldığımızı tekrar gözler önüne serdi.

1. Kayıp ve Hasar Mekanizması: COP27'nin En Önemli Kararı

COP27'de, tarihsel olarak az gelişmiş ülkeleri ve kırılgan bölgeleri en fazla etkileyen iklim değişikliği kaynaklı kayıpların ve hasarların telafisi için çığır açan bir karar alındı. Kayıp ve Hasar Mekanizması, iklim değişikliğinin yol açtığı ekonomik zararların hafifletilmesi amacıyla "varlıklı" ülkelerden gelişmekte olan "kırılgan" ülkelere fon aktarılmasını taahhüt ediyor. Bu mekanizma, iklim değişikliğinin adaletli bir şekilde ele alınmasına yönelik olarak Şarm El-Şeyh planında cesur ve iddialı bir hedef olarak öne çıkıyor. Ayrıca bu mekanizma ile iklim olayları sonucu hasar gören evler, sular altında kalan araziler ve kuruyan mahsuller gibi ekonomik kayıpların bir kısmının karşılanması ve gelecekteki iklim olaylarına karşı dirençli olunması hedefleniyor. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için büyük bir destek anlamına gelen bu karar, COP27'nin en çarpıcı başarılarından biri olarak dikkat çekiyor.

COP27 sonrası, Kayıp ve Hasar Mekanizması'nın işleyişi ve varlıklı/kırılgan ülke ayrımları hakkında belirsizlikler sürüyor. Hangi kriterlerin bu ayrımlarda kullanılacağı henüz net değil. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler, iklim krizinin özellikle ABD ve Avrupa ülkelerinin tarihsel sorumluluğundan kaynaklandığını savunarak, ekonomik kayıplarının tazmin edilmesini talep ediyorlar. Fonun nasıl işleyeceğine yönelik detayların önümüzdeki günlerde Dubai'de düzenlenecek COP28'de belirlenmesi bekleniyor.

2. Fosil Yakıtlardan Çıkış Eksikliği: COP27'nin Zayıf Yanı

COP27'de, fosil yakıtlardan çıkış konusundaki başarısızlık büyük bir hayal kırıklığı yarattı. İskoçya'nın Glas-

gow şehrinde düzenlenen COP26 Zirvesi'nde 40 ülke ve 150 kuruluş anlaşmaya vararak, 2030 yılından itibaren kömürü aşamalı olarak bırakma ve kömürle çalışan yeni elektrik santrallerinin kurulmasının desteklenmesi taahhüdünde bulunmuştu. Anlaşmanın, dünya çapında yıllık tahminen 17,8 milyar dolarlık kamu desteğini fosil yakıtlardan temiz enerjiye geçişe kaydırması bekleniyordu.

Geçtiğimiz yılki zirvede, kömürden aşamalı çıkış taahhüdünün, tüm fosil yakıtları kapsayarak genişletilmesini isteyen ülkeler hayal kırıklığına uğradı. Hindistan'ın "etkisi azaltılmamış" tüm fosil yakıtların aşamalı olarak kaldırılması yönündeki çağrısını ABD, AB ve birçok ülke desteklemesine rağmen tüm fosil yakıtların terk edilmesi talepleri görmezden gelindi.

Karar metninde ülkelerin düşük emisyonlu ve yenilenebilir enerji dahil olmak üzere temiz bir enerji karışımı geliştirmeyi taahhüt ettikleri ibaresi yer alıyor.

Metnin yenilenebilir enerjinin yanında düşük emisyonlu enerji kaynaklarına referans içermesi, doğal gazın da bu kategoride yer alması sebebiyle kullanımının artırılabilmesine dair önemli bir boşluk olarak görülüyor.

3. Küresel Karbon Piyasasının Belirsizliği: COP28'in Beklentisi

COP26'da kabul edilen küresel karbon piyasası, emisyon azaltma çabalarını teşvik etmek ve finanse etmek için önemli bir araç olarak düşünülüyordu. Ancak piyasa düzenlemelerindeki belirsizlik nedeniyle şirketler ve hükümetler, emisyon azaltma detaylarını paylaşma ve karbon kredisinin koşullarını netleştirme konusunda anlaşmazlık yaşadılar. Bu belirsizliklerin çözülmemesi, karbon piyasasının oluşturulmasını geciktirdi ve görüşmeler COP28'e kadar ertelendi.

Geçtiğimiz yıl geride bıraktığımız COP27 ile liderlerin bu hayati mücadelede yine eksik kaldıklarını gördük. İklim değişikliğiyle mücadelede sağlam ve net bir yol haritasının hala bulunmaması, liderlerin sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirmediklerini gösteriyor.

Ancak bu, umutsuzluğa kapılmamız gerektiği anlamına gelmez. COP28, geçmiş hatalarımızdan ders alarak daha etkili kararlar almak ve eksiklerimizi gidermek için bir fırsat sunuyor.

COP28: Karar Anı Geldi

COP28, bir hesaplaşma anı olmalıdır. COP28'de liderler fosil yakıtların sonunu getirecek politik cesareti göstermeli, iklim adaletini sunmalıdır. Dünya liderlerinin gözetimindeki bu önemli iklim zirvesinin, bir fosil yakıt CEO'su tarafından yönetiliyor olması, acil eylem çağrılarını yükseltmektedir. Bu, gezegenimizi kurtaracak ve iklim değişikliği krizine son verebilecek bir anlaşma yaratma potansiyeline sahip tek platform ve liderler bu sorumluluğu taşımalıdır. Peki nasıl bir iklim eylemine ihtiyacımız var?

Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik:

İklim Eyleminin Temeli

BM İklim Konferansları, küresel iklim eylemi için en etkili platformlardan biridir ve Paris Anlaşması'na imza atan hükümetlerin, somut ve hızlı eylem planları geliştirmeleri gerekmektedir. Bu, zorlu kararlar almayı, fosil yakıt endüstrisinin baskısına direnmeyi ve vatandaşlarının çıkarlarını önceliklendirmeyi gerektirir. Kirleticiler ve endüstri lobileri politikadan uzaklaştırılmalıdır.

COP28'de hükümetlerden politikaları halkın ve küresel çıkarların korunması için kullanmalarını talep ediyoruz. Geleceğimizi ve gezegenimizdeki tüm yaşamı korumak önceliğimiz. Artık yeşil badana (bir başka deyişle yeşil aklama - Greenwashing), yanıltıcı çözümler ve boş vaatler istemiyoruz.

İklim krizi, yapısal toplumsal adaletsizlik ve eşitsizliğin bir sonucudur. Yüzyıllar boyunca sürdürülen sömürgecilik, kaynak sömürüsü ve aşırı tüketim kültürü bizi çöküşün eşiğine getirdi. Enerji ve kaynak yönetim sistemlerimizi insanlara ve doğaya daha iyi hizmet edecek şekilde yeniden düzenlememiz gerekiyor.

Kayıp ve Hasarı Telafi Etme Zamanı: Kirlenenler Sorumlu Tutulmalı!

COP27'de hükümetler, yeni bir Kayıp ve Hasar Fonu kurma konusunda tarihi bir taahhütte bulundular ve bu yıl finansmanı bulma ve bunun nasıl yönetileceği konusunda anlaşmaya varma gibi hayati bir görevle karşı karşıyalar. Fon, iklim krizine neden olma konusunda en fazla sorumluluğa sahip olanlardan (en çok kirlenen ülkeler, şirketler ve bireyler) ve ödeme gücü en yüksek olanlardan elde edilen gelirlerle finanse edilmeli. En adil çözüm, kirleticilerin neden oldukları tahribatın maliyetini vergilendirmeler ve harçlar yoluyla karşılamasından geçiyor.

Hükümetler fosil yakıt endüstrisinin büyük kâr elde etmesine izin verirken, onları ürettikleri zararı telafi etme sorumluluğundan muaf tutmamalıdır. Hükümetler, hem bu şirketlerin sorumluluklarını yerine getirmemelerine yardımcı oluyor hem de ahlaka aykırı kârlarına göz yumuyorlar. Hükümetler, bu sorumluluğun üstesinden gelmek ve iklim eylemini finanse etmek için kirlenenler üzerindeki vergileri artırmalı ve yeni vergiler getirmelidirler.

Fosil yakıt şirketlerinin zararı telafi etmelerini sağlayacak önlemler, iklim değişikliğine katkılarına göre önceliklendirilmelidir. Son bir çalışma, 2025 ile 2050 yılları arasında dünya genelinde meydana gelebilecek aşırı hava koşulları ve diğer iklim değişikliği etkileri için -yılda yaklaşık 209 milyar dolarlık tazminattan sorumlu- yalnızca 21 fosil yakıt şirketi olduğunu tahmin etmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin kayıp ve zarar finansmanına olan ihtiyaçları acil ve artmaktadır. Geçen yıl Pakistan selinden kaynaklanan kayıp ve zararın tahminen 30 milyar doları aştığı ve yeniden inşaat ihtiyacının 16 mil-

© Jilson Tiu

yar doları geçtiği belirtilmektedir. Aşırı hava koşulları ile ilişkilendirilen BM insani yardım talepleri için finansman gereksinimleri, 20 yıl önceki durumun sekiz katına çıkmış ve son beş yılda talep gereksinimlerinin neredeyse yarısı karşılanmamıştır. 2030 yılına gelindiğinde, kayıp ve zararın gelişmekte olan ülkeler için yılda 290-580 milyar dolar arasında maliyeti olabileceği tahmin edilmektedir.

Zengin, kirlenen ülkelerin fosil yakıt endüstrisine vergi uygulayarak, kayıp ve zarar için fonlar oluşturarak kaynak yaratma kapasiteleri bulunmaktadır. Çok taraflı işbirliği ve uluslararası mekanizmaların oluşturulması elbette şarttır, ancak bu eksiklik ulusal düzeyde hareket-sizlik için bir bahane olmamalıdır.

Fosil Yakıtlardan Tamamen Kurtulma Vakti: Yenilenebilir Enerjiye Geçiş

1988'den bu yana, dünya genelindeki sera gazlarının %71'ine katkıda bulunan 100 aktif fosil yakıt üreticisi bulunuyor. 2022 yılında, küresel CO2 emisyonlarının %91'ini oluşturan fosil yakıt kaynaklı CO2 emisyonlarının rekor seviyeye ulaştığı tahmin ediliyor. Fosil yakıt devleri bu durumdan büyük kârlar elde ediyor. 2022'de dünyanın en büyük beş petrol ve gaz şirketi, Ukrayna iş-tilasının ardından ekstra yatırım veya çaba harcamadan, neredeyse 200 milyar dolar kâr elde etti. Geçen yılın kazancının bu denli büyük olması nadir ve savaş kaynaklı olsa da, endüstri şirketlerinin sağladığı önemli kârlar sık rastlanan bir durum. İklim krizi nedeniyle ortaya çıkan büyük insan acıları göz önüne alındığında, bu muazzam kazancın yenilenebilir enerjiye ve enerji verimliliğine yatırım yapmak için harcanması çok daha doğru olacak.

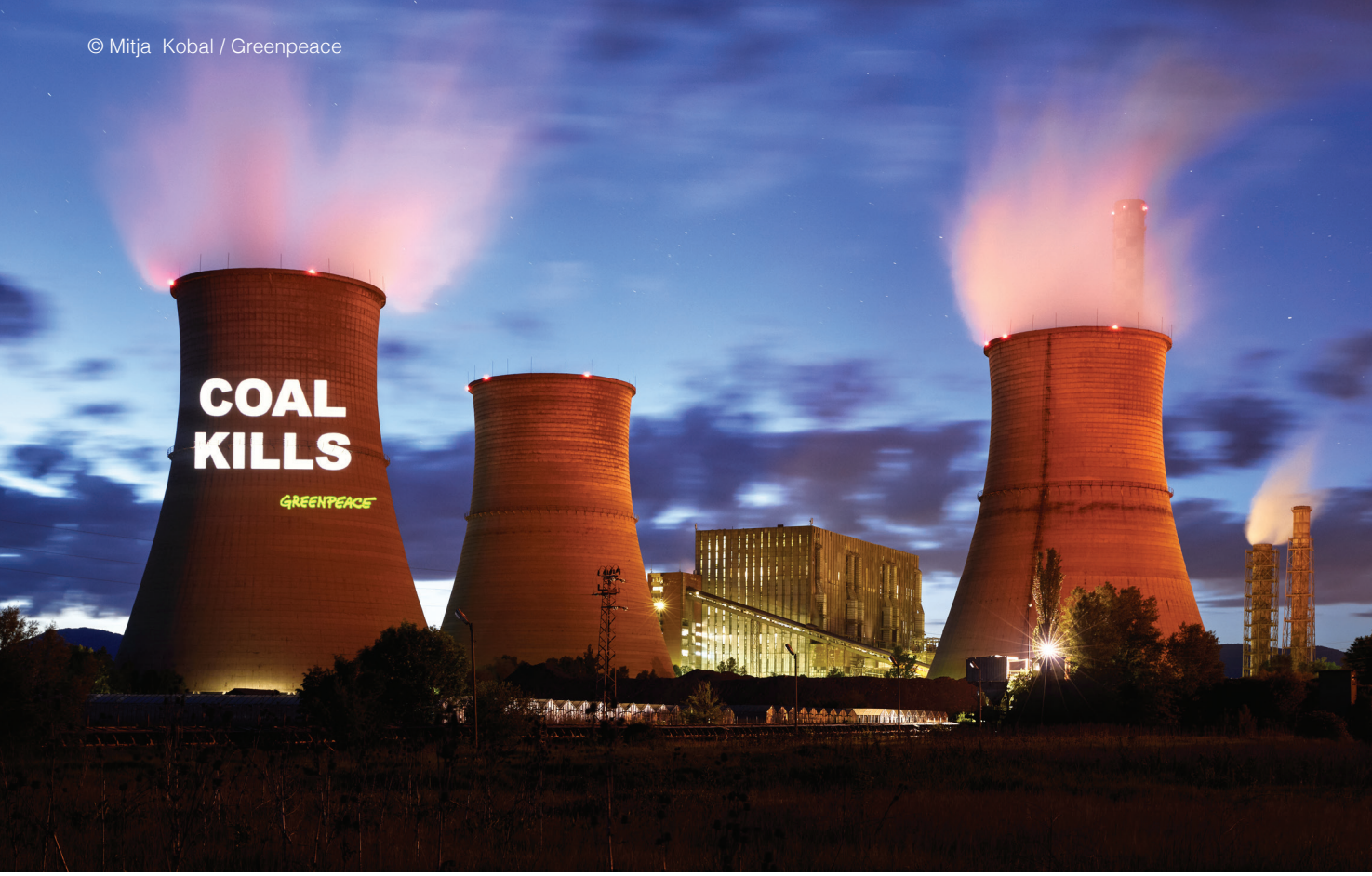
Yenilenebilir enerjiye geçiş, enerji devrimini simgeliyor.

Enerjinin daha verimli kullanılması, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı alternatif enerji kaynaklarına hızlı bir geçişle birleşerek her geçen gün daha ucuz ve ulaşılabilir hale geliyor. Artık fosil yakıtlara, fosil gazlara veya "temiz kömür"e ihtiyaç yok. Güvenli bir enerji geleceği, güneş ve rüzgarla inşa ediliyor.

Çözümler elimizde, hızlı ve adil bir yenilenebilir enerji geçişi mümkün. Bu sadece enerji üretimimizin temizlenmesini değil, aynı zamanda enerji tüketim alışkanlıklarımızı ve diğer kaynakların kullanımını da dönüştürmeyi içeriyor. Küresel enerji krizi dengeleri hızla değiştirirken, hükümetlerin enerji talebini azaltmaya ve yenilenebilir kaynakları teşvik etmeye yönelik politikaları hayata geçirmeleri gerekiyor. Temiz enerji yalnız başına bu krizi çözemez; kirlenici fosil enerjinin sona ermesi bu dönüşümün vazgeçilmez bir parçası olarak karşımızda duruyor.

COP28, liderlerin fosil yakıtlara olan bağımlılığı sonlandırmak için cesur politikalar benimsemeleri, iklim adale-tini sağlamaları ve bizi adil bir yenilenebilir enerji geleceğine taşımaları gereken çok önemli bir fırsattır. İklim krizi şu an çözülebilir durumda, ancak fosil yakıt endüstrisini saf dışı bırakmalı ve onlardan kaynaklanan zararı telafi etmelerini talep etmeliyiz. Ya onlar, ya hepimiz.

İklim değişikliğiyle mücadelede umutsuzluğa kapılmadan, daha da kararlı bir şekilde ilerlemeliyiz. Bu dünyada yaşayan her birimizin, dünyamızı koruma sorumluluğu taşıdığını unutmamamız gerek. Geleceğimizi güvence altına almak için iklim değişikliğiyle mücadelede umudu canlı tutmalı ve daha fazla eyleme geçmeliyiz. Birlikte daha yeşil, daha sürdürülebilir ve daha adil bir gelecek inşa edebiliriz. Geleceği değiştirmek için şimdi harekete geçme vakti!

NET SIFIRA DOĞRU

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), 26 Eylül Salı günü “Net Sıfır Yol Haritası” raporunu yayımladı: 1,5°C Hedefine Ulaşmak İçin Küresel Bir Yol Haritası¹. Bu, IEA’nın 2021’de yayımladığı “2050’de Net Sıfır” senaryosunun 2023 güncellemesi.

1,5°C Hedefine Ulaşmak İçin Küresel Bir Yol Haritası adını taşıyan rapor 2021’in çok konuşulan yeni petrol ve gaz sahalarının geliştirilmesine onay verilmemesi ve yeni kömür madenlerine izin verilmemesi mesajını içerirken, aynı zamanda fosil yakıtların aşamalı olarak azaltılması ve çözüm için birçok kilometre taşıyı içeren kapsamlı bir yol haritası da sunuyor.

Kuşkusuz Net Sıfır Emisyon (NSE) yol haritasındaki bu güncelleme, hükümetlerin enerji dönüşümünü hızlandırmaya yönelik kararlar alması beklenen, Aralık 2023’te düzenlenecek COP28 iklim konferansına katkı sağlayacak.

IEA 2023 Net Sıfır Emisyon Raporu özetle;

1,5°C’ye kadar ısınmayı minimum aşım ile sınırlamayı, 2030’a kadar tam enerji erişimini sağlamayı ve enerji sektörü dışında telafiye dayanmamayı amaçlıyor.

Rapor, “Başarabiliriz!” mesajını güçlü bir şekilde vurgu-

luyor. 2050’ye kadar net sıfıra giden küresel yol haritası daralmış olsa da hala ulaşılabilir. IEA, net sıfır yolunda yeni kömür, petrol ve doğal gaz yatırımlarına ihtiyaç olmadığının altını tekrar tekrar çiziyor.

Rapor, 2030 hedeflerini savunuyor:

- Küresel yenilenebilir enerji kapasitesinin üç katına çıkarılması,
- Enerji verimliliğinde yıllık iyileştirmelerin iki katına çıkarılması,
- Elektrifikasyon artışı,
- Enerji sektörü metan emisyonlarının %75 azaltılması.

Sonuçta, 2030’a kadar fosil yakıt talebi %25’in üzerinde azalabilir ve daha fazla NSE (net sıfır emisyon) iyileştirmesi ile 2050’ye kadar %80’e kadar düşebilir (2030’a kadar fosil yakıt arzı 2022’ye göre %29 düşecek).

¹ <https://www.iea.org/reports/net-zero-roadmap-a-global-pathway-to-keep-the-15-0c-goal-in-reach>

Daha ayrıntılı olarak, NSE yolunda kömür talebi 2030'a kadar %44, 2050'ye kadar %91 düşecek. Petrol talebi 2030'a kadar %23, 2050'ye kadar %76 azalacak. Fosil gaz talebi 2030'a kadar %18, 2050'ye kadar %78 düşecek.

Yenilenebilir enerji hedefine gelince, güneş enerjisi kapasitesinin 2030'a kadar 5 kat artması bekleniyor.

NSE Yol Haritası, sadece on yıl içinde emisyonlarda çok büyük bir düşüş öngörüyor. 2035'e gelindiğinde, gelişmiş ekonomilerde emisyonların 2022 seviyesine göre %80 ve gelişmekte olan ekonomilerde %60 azalması gerekiyor.

Greenpeace olarak yorumlarımız

COP28'de hükümetler, 1,5°C hedefi doğrultusunda hızlı ve adil bir şekilde tüm fosil yakıtların bertaraf edilmesi konusunda anlaşmalıdır. Yeni petrol, gaz, kömür çıkarma ve altyapı projelerine derhal son verilmelidir. Yeni fosil yakıt üretim lisansları, kiralamalar veya sözleşmeler olmamalı ve büyüyen veya uzun süreli fosil yakıt kullanımını sürdürecektir altyapılar için finansman sağlanmalıdır.

Yalnızca yenilenebilir enerji ve verimlilik hedefleri yeterli olmayacaktır, çünkü gerçek sorun şu anda yeni fosil yakıt altyapısının sorumsuzca genişlemesidir. İnsanlık için kritik bu on yılda daha hızlı, daha iyi ve daha güçlü hedeflemeliyiz ve bunu yapabiliriz. Örneğin güneş ve rüzgar için üretimi 2030'a kadar üç katına çıkarmak zaten üzerinde olduğumuz yolun en düşük noktası, bu nedenle daha yükseği hedefleyebiliriz ve hedeflemeliyiz.

2030'a kadar güneş ve rüzgarın beş kat artırılmasına ve fosil yakıt üretiminin ve kullanımının %40 azaltılmasına ihtiyacımız var. Enerji ve diğer kaynakların verimli kullanımı, döngüsel bir ekonomiye doğru atılan adımın önemli bir parçası olmalıdır.

Bu geçişi tek başına karşılayamayacak ülkeler, kirlenmiş ve en çok kâr elde etmiş olanlar tarafından finansal ve teknik olarak desteklenmelidir. Gelişmekte olan ülkelere giden finansal akışlar ciddi şekilde artırılmalıdır.

Hiçbir ülke diğerlerinin ardına saklanamaz. "İsteyenlerin Koalisyonu" gibi istekli ülkelerin bir araya geldiği koalisyonlara katılarak her ülke, dünyanın acilen ihtiyaç duyduğu değişime hazır olduğunu gösterebilir.

Fosil yakıt şirketleri son yıllarda çok büyük kârlar elde ettiler, ancak yenilenebilir enerji sistemlerine yatırım yapmak yerine gezegenimize büyük zararlar veren eski yöntemlerine devam ediyorlar.

Greenpeace International'da Politika Koordinatörü olarak görev yapan Kaisa Kosonen, konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde dile getiriyor: "Bu tarihî bir an. Artık gezegeni ısıtan fosil yakıtlardan kurtulmak için gereken tüm araçlara sahibiz, ancak bu karar hala alınmadı. Bu yılki BM iklim konferansı işte bu konuyla ilgili olacak: Hükümetleri nihayet petrol, kömür ve gaz kullanımını hızlı ve adil bir şekilde sonlandırmaya ve yeni fosil yakıt projelerine derhal son vermeye ikna etmek.

Güneş ve rüzgar enerjisi hızla büyümeye devam ediyor, enerji maliyetlerini düşürüyor, ancak liderler fosil yakıt endüstrisini düzenlemeyi başaramazlarsa bu tek başına yeterli olmayacak. Yenilenebilir enerji ve verimlilik hedefleri her zaman memnuniyetle karşılanır, ancak asıl görev, fosil yakıt endüstrisinin sorumsuz genişlemesini durdurmaaktır.

Liderler, yeni fosil yakıt projelerine izin vermeye devam ettikçe Paris Anlaşması ve 1,5°C ısınma sınırını desteklediklerini iddia edemezler. Bizi öldüren eski, kirlenmiş yakıtlardan kurtulmak için açık ve adil bir plana ve kilometre taşlarına ihtiyacımız var. En çok kirlenler, temiz ve yenilenebilir enerjiye geçişlerinde daha düşük gelirli ülkeleri ve toplulukları desteklemek için sorumlu tutulmalıdır."

Aylık birden fazla dergi alıp, bunları okullara ulaştırarak **gençleri Greenpeace ile tanıştırmaya ne dersiniz?**

Merhaba,

Bildiđiniz üzere Greenpeace Akdeniz Dergi, yalnızca çevre hakkında ve ana akım medyada yer alamayan gelişmeler üzerine yayın yapmaktadır. Bu haberlerin ve bilgilerin daha erişilebilir ve yaygın olması için dergilerimizi mümkün olduğunca fazla kişiyle paylaşmak istiyoruz.

Dilerseniz 1 adetten fazla dergi hak edişlerinizi sizin adınıza bizlerle iletişime geçen, okumaya ve gelişmeye hevesli öğrencilere iletiyoruz. Fazla sayıdaki dergilerinizi kendi çevrenize iletmek isterseniz, bizi hafta içi 10:00-19:00 arası (0212) 935 30 33 numaralı telefondan arayabilir ya da bilgi.tr@greenpeace.org'a mail atabilirsiniz.

GREENPEACE